

مشکبویاں نبض سنبل را در اضطراب - سہی قدان از خرام نازمین در انداز
 تسخیر دلہا و سبہ چشمان با تمامی سخن گوچوں پیام جانہا ہر جا امردی از طلیہ
 مردمی عاقل می شود چشم آرزو روشن است و ہر کجا طفلے ملائم واقع شود
 خانہ بٹالاش رشک گلشن قبلہ حیران ہر صنف است کہ نسبت کمال را
 بد و فتنہی میگردانند و رب النوع مخندان ہر نوع است کہ با شناخت
 بیعت او کلاہ تفاخر می افزا زند سخن مختصر زمین المخنثین است و نیز النوادین
 عطائے حدیم الممال شاہ و انیال المخرم بہ سرخی - طوطی ناطقہ اش
 با وجود نواسنجی بان بلبل ہزار داستان بچندین زبان آشنا است و در نقالی
 و لطیفہ گوئی با سلوب ندما در عالم مصاحبت بے ہمتا از کثرت مشق و فرط
 اختلاط در باب موسیقی در کبوت و خیال و نظیرہ اقسام این فن مہارت نامھے
 دارد چنانچہ ماہران این پیشیہ توقیرش می کنند و چون درین حالت خود را
 بفقیری فسوب می کند و آبا و اجداد خود را شاخ میگیر و رعایت حرمتش
 واجب می دانند کہ خواندش خیلے بہ پختگی و رنگینی است و در حقیقت باب
 مجلس اکابر است و در نشید ہائے قدما نشید صوفی قریب با ہزار ہر عالم
 یک نمونہ دارد و باین تقریب ساز و برگ معیشت فراہم می آرد و در
 جمیع محافل و خیل است و در ہمہ مجامع دلیل با امر ازادہ ہائے شہر
 مربوط است و چون مرد متحل و خوش گوست عقد صحبتش در ہمہ جا منوط

ہر جا کہ وارد شد طرفے از جلب منفعت متصور گردید از منفعتات است و شہید
 طعامہائے الوان در جنب اشتہائے صافش جوع البقر انفعال می کشد و بملا
 خوردنش طبائع او کیا مانع می گردد و در اکل طعام طرفہ کثی وارد و در خواہش حقہ
 عجب اضطرابی خوابیدنش ہم از خالی دہشتہ نیست و صبح بر خاستن و تنجیح در منو
 کردن ہم بے وحشتہ نہ بایں ہمہ نظر رنگینی و صحبت و آرائش مراعات با عمل
 می آید و طبیعت مجوز مفارقت نمی گردد قابل مجلس و لایق محفل۔

ذکر خواصی و انوٹھا از نقالان معتبر و ملی اند و در سرکار بادشاہے
 منسلک و منتظم در انشا بمضامین رنگین نشاط آورستند اند و در گذارش نقول تازه
 ایجاد بے ہمتا خواندن خیال و رقص و ہم علمے دارد در محفلے کہ اجتماع طوائف
 باشد نشدہ رنگینی اینہا دو بالاست و دماغ تقریش اوج کراستہ و مزہ ہم از
 نوہالان ہمیں چین اند و نو بادگان ہمیں گلشن در رقصہا طراز و در اولہ سراپا
 انجاز در شوخی و شنگی آباہ اختلاط و براسے سنا دست قابل ارتباط کا کلہائے
 رسائش چوں عمر در از خوشنما تر و دنیا لہائے چشم سیاہش از حد بگاہ ہم رسا
 نزقہ ہائیش موزوں و گفتگو ہائیش ہمہ خوش مضمون۔ فرد
 بہر طرف کہ نگہ می کنم تماشا نیست
 خدا کند کہ فلک فرصتے دہد مارا

ذکر یاری نقال قلم را از پرطومی ایجاد باید تا تعریف سبزہ خطش کہ

یکعلم خط نسخ بر صفحہ ریاحین می کشد شروع نماید و زنگار را بجا مرکب استعمال
باید نمود تا سطری از کیفیت بلای حسن سبزش به تحریر تواند رسید بلیت

حسن سبز آفت جاں بود نمی دانستم

دام در سبزه نهماں بود نمی دانستم

شکوه حسن نیز مرتبه که نگاه بے محابا مقابلش تواند گردید و صفائی رنگ نیز بد
که نظر در حوالی آن جا تواند گرفت انداز خرامش برنگ شاخ گل از نسیم
بهار در خم و چیم و عشوه نگارش بسان جلوه پر یزادان خیال در رم هر کسیکه
دو چارش شد چوں پری زده مدہوش است و هر که در کنارش راه یافت
تأقیة العمر حسرت آغوش سبزه بہار در جنب سبزه حسش چوں موسی خمیر است

و گلستانہ چمن در مقابل طلعتش زمیں گیر قطعہ

خوبی حسن خوبی آواز بر دہریکے بہ تنہا دل

چوں شود جمع ہر دور یکجا کار صاحب دلاں شود مشکل

ہمگی طائفہ اش موز و نست و نقالانش سراپا خوش مضمون دوسہ نو بہال
دیگر سمدین چمن مستعد قد کشیدن اند فلک حاسد فرصت نظارہ کر است

فرماید۔

ذکر معشوقہ ابوالحسن خاں پسر شریف خاں

خمیرایہ فطرتش ناشے از تمکین است و مزاج سراپا بہماج چون صحن گلشن

زنگیں اداے ہر حرفش مننتے بخاطر می گذاشت و بہار تبسمش بطرح یک گلشن
 بہمت می گماشت تکلم سنجیدہ اش از عالم متانت و وقار و روزمرہ صافش
 جہانے مستنبط از حسن گفتار خواندش در نہایت خوبی و دلربائی و رقصش در کمال
 خوش آیندگی و رعنائی درودش در کاشانہ میاں محمد ماہ غفرلہ العاقی بود
 ارباب محفل آنہمہ احتیاط برداشتند کہ تا حال ہر گاہ ذکرش بر می آمد در حیرت
 تجدید صحبت او زمرہ سنج تا سفت می شوند۔ کہتے و یک خیالے در سورتہ مسموع
 گردید کہ اگر ہمہ عمر اعادہ اش نمایند طبیعت را سیری ممکن نیست و استغنا متصو
 یہ صحبتش نہ چوں تجلی برقی بود کہ تکرار صورت نہ بست۔

ذکر جٹا قوال زیب جامع ارباب وجد و حال و شمع محفل صوفیہ
 تواجد اشمال نصوص قرآنی را کہ مشتمل بر وحدت وجود است با آہنگہائے
 حزیں می خواند و متصوفہ را باسان مرغ نیم سہل مضطرب می گرداند اقوال
 مشایخ سلف آل قدر مستحضر کہ اگر بترتیب کتاب سلوک پردازد گنجائش
 دارد و اشعار شعرائے صوفیہ آن ہمہ از برکہ اگر بقید تعین آرد سفینہ مجسم کہ
 منتخب و مستنبط جمیع دواوین قدیم باشد می تواند ساخت و وجد و حال فقر
 فرغ نغمہائے اوست و اضطراب دلہا متعلق ساز و نولے او مدوح جمیع
 مشایخ کبراست و محبوب ہمگی فقر او در خانقاہ شاہ باسط کہ برادر زادہ
 صمصام الدولہ اند و خود را در فقر اہ محبوب می کنند و در ہر ہفتہ روز یکشنبہ

صحبت خاصے منعقد می گردد و فقراء و اغنیاء را در باب تماشا هجوم می کنند و ہر روز
 سماع مستوفی دست بہم میدہد و از کثرت اشخاص حسین خانہ ایشان مثل پر نیانہ
 می شود چون جٹا از ملازمان ایشان است بلکہ از تربیت یافتگان ہموارہ ملنگا
 آل انجمن فیض نشان است و اکثرے بتصانیف ایشان کہ در فن قوالی طرفہ
 بہارت دارند رطب اللسان خصوصیات این محافل وجدانی است نہ بیانی

مصحح قلم اینجا رسید و سر بشکست

ذکر رحیم خاں و دولت خاں و گیان خاں و ہڈو اولنا
 دلیل کمال اینہا این است کہ از اخلاف کولہ و سواد اند کہ شہرت خوانندگی
 ایشان از فرط وضوح محتاج بیان نیست و در واقعہ این ہر چہاں برادر
 در خواندن خیال نظیر ندارد و باین نازکی و باین پرداز می خوانند کہ طبیعت
 سامع بے اختیار متلذزمی شود و باعتبار کمال تعینی دارند خصوص دولت خاں
 کہ نازک مزاجیہاے معشوقانہ او قیامت می کند پنجم ہر ماہ در خانہ اینہا مجمع
 است جمیع قوالان و ارباب غنا مجمع گردیدہ داد خوش نوائے می دہند و چون
 آل ہنگامہ محضر ارباب کمال است سند سختگی حاصل می کنند بعد فراغ دیگران
 نوبت باینہا میرسد خیلے انتظار کش باید گردید تا دولت خاں زباں را بزمر
 آشنا گردانند چون صدائش باریک است و کثرت خلایق مردم بتلاش تقرب او
 طرفہ سعیہا بکاری برتند تا سامعہ تند نباشد احتمال شنیدن نیست بیشتر مردم طبیعت

اشخاص محل نلفظ تحسین استعمال می کنند و محروم می روند۔ و رحیم خاں کہ در سادگی
 پر کارے وارو مشتقش در کمال سختگی و خوش ادایست و آہنگش در نہایت خاطر
 فریبی و دلربائی امر باشتیاق و بتلاش اینہارا منتظم سرکار خود با می کنند و
 دست بدست می برند و حرکات نا ملایم اینہا کہ از افراط دادن شراب
 سرزد می شود متحمل می شوند چون چشم سیاہ مست خواباں ہمہ روز مخمور می بنند
 و غیر از گفتگوئے مینا و جام حرفے ندارند۔ کیاں خاں و ہڈو کہ بر دران خورد
 اند این ہا نیز در عالم خود تلاشہا دارند و از اہل مجلس ذلہ آفرین بر می دارند
 جمیع مشاہیر دہلی دریں ہنگامہ حاضر می شوند و عرض کمال می دہند و جمیع
 خاطر خواہی است و صحبت و چسپی۔

الہ بندی امر دیت مخطط مشتملہ بر تناسب اعضا ترکیبش شبہا بسیار
 خوب می نماید پدرش از مشاہیر قوالان بود خودش ہم خیال را بمرزہ می خواند
 و رنگینی بکار می برد منظور نظر ہاست و مقصود خاطر ہا۔

رحمی امر و سیہ فامیست گلوش در نہایت نازکی پہلو بصدائے تار
 می زند و از فرط تناسب متمیز نمی شود تا قوت ممیزہ درست نباشد فرق
 از صدائے تار سازش کردن متعذر است و نجیالہائے مروجہ دہلی کہ
 منصف بدارنگ است زبانش آشنا است و ناطقہ اش باین اسلوب
 مرغوب زمرہ پیرا۔

امر و ہنگامہ پیرامیاں ہینگارنگش چینی است و لباس ہسینی
 در پیشگاہ قلندہ دارا بخلاف ہر روز بزم آراست و بدھائے تماشا نیاں ہنگامہ پیر
 بملاحظہ رقص او اشخاص معتبرہ تمہید سیر چوک میکنند و ہمشاہدہ حسن اوقرتیب
 اقبیاع نفاس و نوادر بروئے کاری آرنڈ و بے تکلف مشربان خود بلا شام
 تصنع در اطراف مجمع او سوار اسپان باد پاکشتہ صنع الہی را معائنہ می نمایند
 حلقہ اقبال و هجوم جہول در جوانب این سیرگاہ متعذر الا انحصار است
 و کثرت خلایق از قایمین و قاعدین در دور این تماشا کہہ خارج از دائرہ
 شمار امور ضروری اقبیاعی را مردم موقوف کردہ مشغول تفریح می شوند و وجہ
 خرید و نقد فرصت را از کف دادہ خائن و خاصر بخاندہ میر و ندادا لاسے
 خرامش خانہ بر انداز عالمے است و التفاتہائے مخصوصش تا راج کن مردے
 صباحت رنگش از ملاحظت باج میگیرد و سبزہ خطش از سبز ان چمن خراج
 از سفید پوشیہا ہمشاہد خوشنماست کہ گویا در عین شام صبحی دمیدہ یا گل چاندنی
 است کہ در فضاے چمن بے اختیار بالیدہ تا غروب آفتاب جلوہ گرہا
 کردہ مبلغے مقتدیہ تحصیل می نماید و راہ خانہ می گیرد و ہر چندے کہ اعزہ تکلیف
 تی نمایند بخانیہ بیچ کسے اقدام نمی نماید بہر کہ شیفتہ او باشد می باید کہ بخاندہ اش
 برود و احتیاط وافی بردارد۔

سلطانہ امر دیت سبزہ رنگ و در سن دو از وہ سالگی در رقص طرز ادا

دشوخی با دارد سحر کا یہاںے خواندش عالمے را مفتون و خلقے را مجنون کردہ
 دریں عمر قسے تحصیل علم موسیقی کردہ کہ مزید سے براں متصور نباشد در غنچگی
 پہلو بگلہاے شگفتہ میزند و با وجودیکہ پر تو چراغے غمیش نیست دعوی ہمسری آنتا
 وارد سامعہ از کم وسعتے ہائے خود در حسرتست و باصرہ از کم طرفیہائے نگاہ
 در نجات شبے تا صبا حے از صاحبان ما بزم آرا بود صحبت مستوفی دست داد
 و ہمہ شب بعشرت و انبساط گذشت خار خار حسرت اعادہ صحبتش در وہا
 یاران باقیست شوق تحریکے می خواہد در گاہے نام زنگولہ نوازی ہمراہش بود
 مراحل امر دیرا قطع کردہ چوں تعینے از مزاجش محسوس نمی گردید تا مل تفتیش
 پرداخت معلوم گردید کہ در نواختن زنگولہ و رقص نظیر ندارد ہر چندے کہ
 ہیئتہش مقتضی حرکات رقص نبود لیکن طبیعت بریں آمد کہ عیاش بجاک
 امتحان رسد امور کردند در واقع استغنا و تعینش بجا بود بجز وہیہ رقص
 حسرت با دست داد ہمہ تن چشم گردید گاہے در عین رقص صدا از لڑنگ
 برمی آورد گاہے از دو و گاہے از ہمہ غرض طرفہ قدرتے و عجب مشقے داشت
 شور تحسینہا بر صدائے زنگولہ اش چربید و صدائے پہ پہ آفرینہا اصول
 را معطل کرد و ہمیں قسم مورچک نوازی در ہمیں طائفہ معائنہ گردید
 کہ ہمانداشت و برگ کاہ را در دہان گرفتہ مثل بلبل ہزار داستان
 شروع بنوا سنجی کرد و بہزار زبان گویا گردید بے تکلف از نوائے او

وچھپہ بلبل داستاں سرایچ فرق کردہ نمی شد منطق الطیر مجسم بشاہدہ رسید۔
 سرس روپ بشاہدہ حرکات دلفریبش چشم تمنا روشن و بانڈیشہ
 خرامش صفحہ خاطر بارشک گلشن نسایم آہنگش بہار آفریں و شہایم نغمہ اش
 عطر آگیں رقصش در نہایت رنگینی و محبوبے و خواندش در اقصا مرتبہ
 پچسی و مرغوبی منتخب ارباب جاہ و جلاست و مستحسن اصحاب وجد و حال
 ششہ حسش نظر را خیرہ میکند و تصور لمحہ جلوہ اش عقل را تیرہ۔ دریافت
 صحبتش بے وسیلہ تعرف متعد را است و نیل ملاقاتش تقدیم تواضعات مناسبت
 متعسر تقالی شانہ بسیر خاطر خواہی باریاب ذوق نصیب گرداند و دست شوق
 بدامن تمنا رساند۔

نور حدیقہ خوش ادائی خمیرمایہ روشنائی نور بانی از ڈومنی ہائے درہلی
 است رفعت شانہ بمرتبہ کہ امر ابیدنش التجار دارند و برنخے بخانہ اش میروند
 خانہ اش چون خانہ ارباب دول سامان ہزار رنگ تجمل در بار و کوب سواری
 عمدہ ہا پر از چاؤش و چو بدار بیشتر سواریش سوار فیل است در خانہ عمدہ ہا
 کہ وارد می شود یک رقم جواہر روزنامہ توضع میکنند و مبلغ معتد بہ بخانہ اش
 می فرستند کہ قبول دعوت می کند رخصتانی را از ہمیں قیاس باید کرد کہ مزہ
 صحبتش بمذاقے آشنانہ باعث خانہ خرابی است و نشہ آشنائیش بدماغے
 کہ ساریت کرد و چون گرد باد در کشائش بتیابی عالمے بضاعتہارا در ملین کار کرد۔

و خلقے سرمایہ دارا بغارت این سنگردا و صحبتش تا کیسہ پراست گیراست
 و الفتش تا نقدی باقیست پذیرا تکلیفش با تکلیفین گوهر ہم ترازو و آب رنگش
 آب و رنگ گلشن ہم پہلو سخن فہم بے نظیر است و نکتہ دان خوش تقریر
 صفائے روزمرہ اش سامع را در بوسے بہار غوطہ می دہد و ادائی محاورہ
 اش زبا نہا از گلبرگ می تراشد مصاحبے باین رنگینی اگر رضیب شود مفت
 آرزوست و ہمدے باین شوخی اگر دست دہد ہرچہ باشد ہمہ از و مراعات
 مجلس و ادب میرتبہ کہ چنداں ادیب می باید تعلیم گیرند و پاس خاطر جمیع حضرا
 محفل مبتابہ کہ صاحبان تہذیب اخلاق می باید تلقین پذیرند خواندنش خالی از
 مزہ نیست مستحسن ارباب موسیقی است جنگلہ را کہ بالفعل راجح الوقت دہنی
 است خوب مشق کردہ بموافقت جمعے از نسواں کہ ہرکے بیگم و خانم نام دارد
 بزم آرامی شود و برائے رعایت ہر کدام سفار شہامی کند چوں خاطرش ہمہ جا
 عزیز است ہرچہ می گوید مبلغے قبول می شود احوال دیدنیست نہ شنیدنی
 فقیر کیرتبہ استفادہ صحبت کردہ۔

چہمنی از شاہیر دہلی است و بادشاہ رس و بمقتضائے کسب و کمال
 موسیقی کہ پہلو بصاحب کمالان عصری زند ہمہ جامعرز و محترم و صحبتش بدو
 بذل مبلغے لایق از ممتنعات سوائے این کمال خوش صحبت و خوش روزمرہ
 است و سخن در نہایت پختگی می گوید چوں از بہار جوانیش تبا شیرج پیری

گل کرده غیر ازین که کے صرف به نشیدن سرد شوقی داشته باشند میل نمی کند
 بادشاه هم گاه گاه یادی فرماید و التفات می کنند نعمه اش طائر هوش را
 به پرواز و دواع سر میدهد و آهنگش آب رفته آرزو بار را باز بجوئی می آرد -
 و ترانه سنجی ز بانفش از مقرض گوئے سبقت برده اکثرے معاصر او اعتراض
 بحال او دارند خالی از اطمینت نیست مراعات آشنائی می کند یک شبے
 در خانه اش اتفاق صحبت افتاد تا صبح صحبتها کوک بود -

او به سبک در دلی مشهور و معروف اند که پایجامه نمی پوشند و بدن
 اسفل را برنگ آمیزے بائے خامه نقاش با سلوب قطعه پایجامه رنگین
 می کنند بے شائبه تفاوت گل و برگ که در تھان کینخاب بند رومی می باشد
 بقلم می کشند و در محافل امراد میر و ند بهرگز امتیاز پایجامه و این رنگ کرده
 نمی شود تا پرده از کارش نیفتد فهم به چکس بکنه صنعت انها نمی رسد چوں
 خالی از ندرت و غرائب نیست مرغوب دلها اند -

به هینا کے فیل سوار از مشا میر رقاصان و رئیس طائفه دارانست

چو بداران نوکر اند با مرابا مین پشمهاں ارتباط است رقعہ با در سفار ش
 می نویسند و اینها در قبول می کنند - سابق با اعتماد الدوله ربط خلصے بود و اینها
 بخانه او می رفتند یک مرتبه بر رسم توضع آلات و ادوات تخرج که عبارت از
 گلابے و پیاله با وغیره باشد گذرانیده بود چوں همه اش ترصیح داشت

ہفتا و ہزار روپیہ قیمت گشت صدقہ ہذا علی التمول۔

نوشالی رام جی از ملازمان سرکار اعتماد الدولہ است طرفہ خانے دارد
 و عجب تعینے در مجلس کہ رقص می کرد و اکثرے از اعیان شہر مجتمع بودند و بی تکلیف
 را در نظرش و قعته نبود و از فرط استغناء ہیچ سمت التفاتے و خطابے نمیکرد و خواہد نش
 بسیار رنگین و حرکاتش در نہایت تمکین بود آسا پورا از رام جی با ست و از شہرت
 کمال و در ہمہ محافل محترم است و پیش جمیع نغمہ سنجان کرم کبت خوانیش بقاعدہ
 کلاونت ہائے قدیم در نہایت مضبوطی وزیر و ہمیش بقانون استادان با قصے
 غایت مربوطے نغمہ اش در ہمہ حال سر سبز جاوید و آہنگش در ہمہ جا رو سپید
 بسبب رسائی سن اندکی از ولہائے معاشران یکسو ست لیکن بچشم قدر دانان
 نغمہ باید دید کہ چقدر در نظر آنہا واقعی دارد حرمت طلب است و مستحق حرمت
 خوانان عزت است و شایستہ عزت۔

چک مک و مانی در بہار جوانیہا طرفہ شوخے داشت مطبوع جمہور بود
 و بادشاہ جم جاہ فریفتگی داشتند چک مک خطاب دادہ بودند احوال کہ قدم کہ در
 شیب گذشتہ اعتبارش رو بہ نشیب است در آہنگش سامعہ پرور و شور
 نغمہ اش جنوں در سر مبلغہا صرف تواضعش می کردند تا شبے میسری آمد و زراہ
 سبیل رامش می نمودند تا راہ مدعا و امی شد حالاً ہم حصول صحبتش بے تواضع
 مستوفی متعذر است و رابطہ آشنائیش بے سما جہتہائے رسامتتسر۔

کالی کنگا از معتبر رقاصان است و از فرقہ احترام کیشاں سیہ فاش
 چو خال گلر خاں زیب افزا است و چوں سواد دیدہ سیہ خشیان مردک آرا
 تمکینش بر تہ کہ سخن بہر از پیچ و تاب بزبان آسٹن نامی گردد و خرامش
 بتدریجی کہ تا قدم بدائرہ مجلس گذارد اضطراب بدہا راہ می یابد خواندش
 مشرق نغمہ سجانست و رقصش دستور العمل چاکب خراماں خالی از تعین
 نیست و می نرد سما جہانی طلبند و می کنند۔

زیست و بہجی خوش ادائیگی بیش در تہج مواد باہ و خیل نازک اندام
 ہائش ہیجان شہوت را کفیل نغمہ اش پیام حلاوت میرساند و آہنگش بصفا
 منتهی بر سامعہ میگذارد نغمات راگش با صافی چہرہ او ہمرنگ و آہنگش
 بصفا زنگ او ہمنگ طبایع لطیف را نظر بلا خطہ لطافتش میل طبعی
 و امر جہ لطیف را نگاہ بشاہدہ لطافتش خواہش فطری رقصش غیر از خرامے
 بیش نیست و بدل نزدیک تراست و تعینش در قبول ہم آغوشی ہا بر جانت
 و خوش آیند تر ہر شبے رویف آغوش حریفے است و ہر روز ہدوش ظریفے و از
 ہجوم استدعا سررشتہ قبول صحبت کم است کاش از سوراخے سر بدر می آورد از
 کثرت تکالیف قافیہ و قفس تنگ است خانہ اش بدوشن یار نیست دعوائے
 خانہ بدوش اورا مسلم و کاشانہ اش در بغل معاشران است و ادعائے
 بغل گیری باو مناسب و متحتم۔ فرد

می کشندش چو قدح دست بدست

می برندش چو کسبو دوش بدوش

گلاب از خواندنش راسخه گلاب بمشام می خورد و از ملاحظه حرکات
رنگینیش کیفیت شراب دست می دهد بختگی بائے وضعش مطبوع و حاضر
جوابش پیش همه کس منظور و مسموع نکته فهم است و سخندان خوش نغمه
است و مسلم نغمه سنجان **فرد**

محو کدام آئینه سیما شود کس

آئینه خانه ایست دو عالم ز روئے تو

رضوانی خیالش چون صبح عید رمضان رنگ از دلها می برود و نغمه

در سواد خاطر معاشران اثر می کارد در محفل که وارد می شود حکم عید گاه بهم
می رساند و بجمع که ورودش واقع می گردد رسم تهنیت بعمل می آید و ^{صحبت} والد

قدردانست و شایق ادا فهم و نکته دان سنش مانع کرم اختلاطی است
هوس پیش پامی خورد و کهنوشش باعث خودداری پہلو از تکلف خالی میکند

رحمان بانی از دعا طری زاوده باست سیاہی رنگش بمنزله تصویب

سیاہ قلمی منظور صاحب نظران و رسائی رنگش بشاب نشتر فساد باعث تحریک

رگ جاں خال روئے استعداد است و سرمد چشم اتحاد سوادش چون شام
کشمیر در نظر با خوشنما و سیاہی نوش چون سیاہی آب حیات در مرد کما روح افزا

سکناقتش شوخے آمیز و حرکاتش فتنہ انگیز بہر محفل کہ وارد می شود خود را از تکلف
می دزد و از دست برد ہوس محفوظ بدر می بجد می گویند نامہ اش سر بستہ است
و ہر ش ناشکتہ سے

خطش نہ کردہ مانی بہ نقش بہر ادا است

کہ این سیاہ قلم کار خوب استاد است

پنا یابی از تلامذہ مخصوصہ نعمت خان است و بلبل زبان او
غزل خواں اگر قلم زمرود بہ تحریر و صفحش مختصرع شود می سنو کہ سر سبزی بہا
آہنگ و ابستہ صدائے اوست و تریاق مار گزیدہ ای فراق سازد و
او استقامت اوج گرانی ہائے نعمہ اش بمرتبہ کہ تا نفس بند شود در حین شد
و مد نعمہ صدائش بسان مار شاعی آفتاب با سمان می پیوندد و قدرت
موشگا فیہائے انداز نصر فاتش بٹاہ کہ تا فہم سلیم ادراک نماید گرہ بر تار ہوا
می بندد آہنگ رسائش بسان اندیشہ ذوالعقول فلک پمیا و نعمہ بندش
برنگ فکر منجم اوج کرا تقریر و لپذیرش سند معاشرت پیشگان و ہبید گشتلوش
دستور العمل عشرت طرازان در ضمن ہر سخن لطیفہ رنگینی مضموم و در اولے ہر حرف
لطیفے خاصے مدغم و مستتر حسن ادائش از حسن دیگران چہاں تراست
و لطف مقالش از غنچ و دلال این و آل خوش آیندہ تر سامعہ کہ آشنائے
آہنگش گردید از مسموعات دیگر مستغنی است و ذائقہ کہ متلذذ بہ نغمائے

نقاش گشت از چاشنی نواسے دیگران منزوی مقدّمش در همه جا اعزاز کتاب
است و خواندنش در همه حال عشرت آفتاب -

طوطی شاعر خوشنوی کمال بانی صافی مشفقش در موسیقی چون
نامش باقی غایت کمال است و تربیش در رقص خوش ادائیگی بجمال عظمت
و جلال مدتی در محل بادشاهی بزم آرا بود و در حلقه نوا سنجی سخن سرادری و لا
که از سوانح نادرشاهی مزاج بادشاه دین پناه از استماع ساز و نوا اشرف
ورزیده و نغمه آریاب نغمه یک قلم سرودک و سوقوف گردیده باین تقریب
صحبتش سیر آمد و الا متنعات عقلی بود و خواندنش موافق صنوابط کلاوت
بچی است بسیار بزمینی و خرنی میخواند و سامعه را بدائره تو اجد می نشانند
بیشتر خیال نعمت خان که منسوب به بادشاه غازیست استعمال می نماید
و ابواب انبساط بر رویه مشاقان می کشاید بشابه مشاق که اگر تکلیف صحبت
روز و شب نمایند چون بلبل بهار غزل خوانست و برنگ قطعه چمن از ترزبانی
خود گلشنان خالی از تمکین و ادانیست از شوخیها آشناست و باعتبار آداب
و آیین در امثال و اقوال مستثنی بهر که طلبیه خط مستوفی برداشت و رقم لغتش
بر لوح خاطر نگاشت -

سر مشق ز کیم و پنجه روانی او مابانی رنگینی بهار و پذیرش
برنگ نسیم بهار چمن آری انبساط و بهار آسنکی نغمات بنیظیرش گلده بند

ریاضین زهبت نشاطیدیه گوئید پیشش در عالم بدایت چون فکر اسیر بریز شوخی
 و رنگینی و نقایلههایش بسان نقل شرب در نهایت خوش مزگی نمکینی حرکات و
 سکناش همه موزون و مرغوب خرام و اوایش همه خوش اندام و خوش اسلوب
 در عالم کبت کشتی گیر و در فضائے خیال چون خیال نظیر بے نظیر طبیعتش الفت
 پیر است و مزاجش بوفا آشنا کنور که نهال نوخیز همین زمین است و بوز و نی قد
 رشک سر و گلشن معشوقه صاجی میان محمد ماه است که سند معاشرت پیشگان
 اند و سر آمد جمیع بزم آرایان اکبری بدولت خانه ایشان عجبها منعقد
 می گشت احتیاط و انی محصل می گردید.

پنا و تنو مقدم این طایفه باعتبار حسن سرشار و کمال و جاهت و
 حسن غنا و تناسب ارج و اعضا منظور جناب بادشاهی بود و مورد عنایات
 نامنهای اکنون بطور خود بزم آرائی شتافا است و رنگ افزون جهت تکلیف
 آرد و مندان خراش همین که بحرکات قص آشنا گردید شور تحسین و نغمه بلند
 میگرد و صدایش هر گاه که با وج کشید غلغل آفرین فضائی هو اتنگ می نماید
 رنگینی روزمره امیش سامعه را بگلگشت بهار میبرد و دم های شیرینش و حقیقت
 جزو محاوره است انسون بخودی گوش دلها میخواند خواندن خیال به نزاکت و انداز
 که حوصله سامعه بفریاد می آید و بے اختیار بهار موکشان بدایره وجد و حال می
 گرسنه چشمان راگ را از مایده صحبتش سیری و ناوید گمان حسن را و ام احتمالش

